

POSTANOWIENIE

24 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

na posiedzeniu niejawnym 24 marca 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J.B. i E.B.
przeciwko Skarbowi Państwa - Staroście M.
z udziałem interwenienta ubocznego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa
w Warszawie
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na skutek skargi kasacyjnej J. B. i E. B.
od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy
z 8 października 2024 r., II Ca 163/24,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od powodów na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty po 1350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu odpisu niniejszego postępowania do dnia zapłaty;

3. zasądza od powodów na rzecz interwenienta ubocznego kwoty po 1350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu odpisu niniejszego postępowania do dnia zapłaty.

(M.T.)

UZASADNIENIE

Powodowie wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 8 października 2024 r., II Ca 163/24.

Pozwany Skarb Państwa - Starosta M. wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie od skarżącego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów postępowania kasacyjnego. Interwenient uboczny wniósł o odmowę przyjęcia skargi oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów SN z 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący opart na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. oraz na przesłance nieważności postępowania. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16).

Istotnych zagadnień prawnych powodowie upatrywali w konieczności rozstrzygnięcia

1. czy sąd powszechny może badać spełnienie przesłanek z art. 2 ust. 1 lit. e Dekretu PKWN, podczas gdy art. 5 ust. 1 lit. b Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej wskazuje, że kompetencję taką posiada jedynie organ administracji publicznej,

2. czy zawężenie kompetencji organu administracyjnego do orzekania, jedynie w sprawach, czy dana nieruchomość podpada pod działanie przepisu art. 2 ust. 1 pkt e Dekretu PKWN stanowi znaczące ograniczenie możliwości dochodzenia swoich roszczeń osób, którym bezprawnie wywłaszczono nieruchomości na podstawie Dekretu PWKN poprzez uniemożliwienie wystąpienia z roszczeniem na drodze administracyjnej oraz dopuszczalność jedynie cywilnej drogi sądowej, która jest bardziej kosztowna oraz wymagająca znajomości procedury cywilnej,

3. określeniu niejasnego statusu prawnego KOWR poprzez

rozstrzygnięcie, czy w związku z art.5 ust. 1 Ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa KOWR stanowi *statio fisci* Skarbu Państwa, co ma wpływ na status prawny nieruchomości rozmieszczonych na terenie całego kraju,

4. rozstrzygnięciu, czy istniały podstawy do przyjęcia przez Sąd za wadliwą legitymacji biernej przysługującej w chwili wniesienia pozwu oraz przyjęcia, że w sprawie legitymowanym biernie jest jedynie podmiot, który po złożeniu pozwu został wpisany do księgi wieczystej, w sytuacji gdy Sąd nie wezwał do udziału w sprawie po stronie pozwanej KOWR-u i w konsekwencji czego oddalił apelację na tej podstawie oraz doprowadził do ograniczenia możliwości dochodzenia roszczeń przez powodów.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia SN: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15).

Potrzebę wykładni skarżący łączył z art. 5 ust.1 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, z uwagi na niejasny status prawny KOWR-u.

Skarżący powoływali się również na nieważność postępowania wskazując, iż zaskarżony wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania, tj. z naruszeniem art. 379 pkt 4 w zw. z art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez wydanie wyroku przez Sąd, który ze względu na sposób wyłonienia nie spełniał warunku niezależności i bezstronności, tj. w składzie sądu brała udział osoba powołana na urząd sędziego sądu okręgowego na wniosek

Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co stanowi przyczynę nieważności postępowania wskazaną w art. 379 pkt 4 k.p.c.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że powołanie sędziego sądu powszechnego na wniosek aktualnie funkcjonującej Krajowej Rady Sądownictwa nie skutkuje nieważnością postępowania z udziałem takiego sędziego, w rozumieniu art. 379 k.p.c. (zob. m.in. postanowienia SN: z 20 października 2022 r., I CSK 4589/22; z 29 marca 2022 r., I CSK 7016/22; z 28 kwietnia 2021 r., IV CZ 5/21; z 18 listopada 2020 r., IV KK 290/20). W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego wyłączono dopuszczalność kwestionowania umocowania sędziego sądu powszechnego do orzekania wyłącznie na podstawie okoliczności dotyczących procedury nominacyjnej. Nieważność postępowania wyłącznie z powodu wystąpienia takich okoliczności nie wynika również z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE.

Odnosząc się do pozostałych przesłanek wskazanych przez skarżącego również nie zasługują one na uwzględnienie. W pierwszej kolejności wskazać należy, że podstawą oddalenia powództwa oraz oddalenia apelacji stanowił brak legitymacji biernej po stronie pozwanej. Tym samym nietrafne jest upatrywanie istotnego zagadnienia prawnego. Niezależnie od powyższego, problematyka ta została wyjaśniona w uchwale SN z 18 maja 2011 r. III CZP 21/11, gdzie Sąd Najwyższy przesądził, że „w przedmiocie objęcia danej nieruchomości przepisem art.2 ust. 1 lit. e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej orzeka organ administracyjny na podstawie § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (...) Wtedy więc, gdy nie jest możliwe uzyskanie merytorycznej decyzji administracyjnej koniecznej do rozpoznania sprawy cywilnej, sąd powszechny może rozstrzygnąć, czy w świetle art. 2 ust. 1 lit. e dekretu nieruchomość stanowi nieruchomość

ziemską, po to, aby móc rozpoznać zgłoszone w postępowaniu cywilnym roszczenie prawnorzeczowe.

Ponadto stwierdzić należy, że uregulowany jest także status prawny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, gdyż został on wprost zdefiniowany w art. 2 ust. 1 ustawy z 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, z którego wynika, że KOWR jest państwową osobą prawną będącą agencją wykonawczą w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1,1¹ i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7, § 5 pkt 8 w zw. § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Ewa Stefańska

(M.T.)

[a.ł]